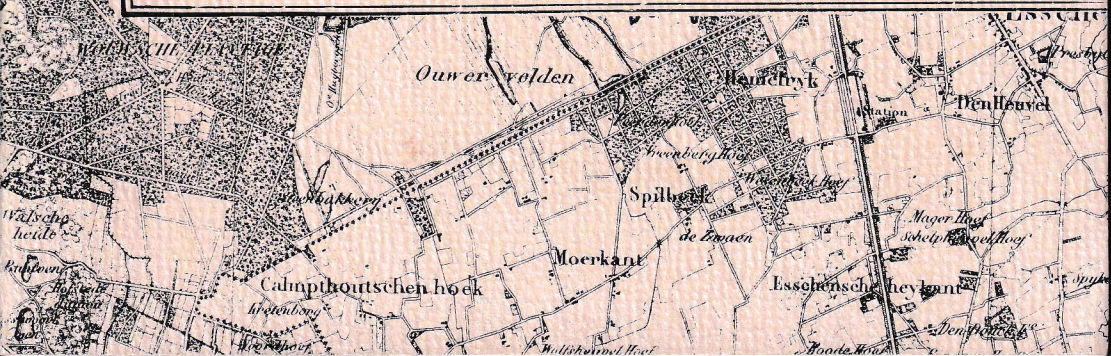
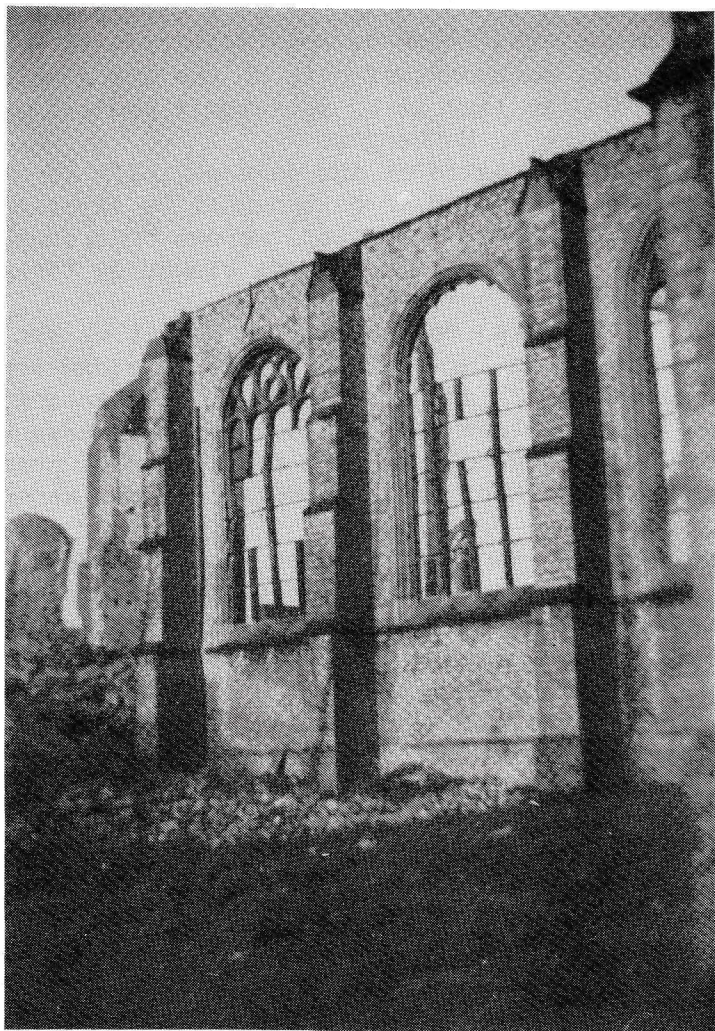

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

Bevrijdingsnummer 1 / 2 - 85

Van het middenschip van de Lambertuskerk bleef na de brand bijna niets over. Deze "spookruïne" was alles wat overbleef. Dit gedeelte werd later nog afgebroken. (Foto: collectie gemeente Wouw).

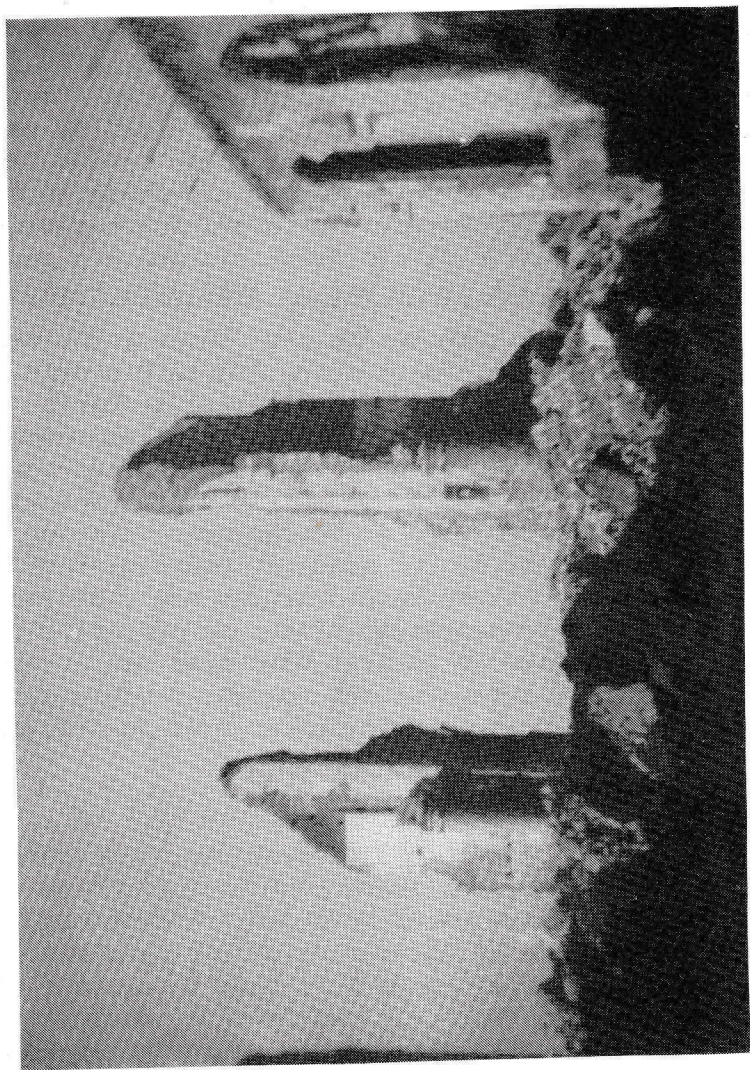
In de kelder onder de toren

Jac. van Wezel woonde tijdens de bevrijding in de Bergsestraat. Hij was gemeente-ambtenaar, maar tevens plaatselijk commandant van de Ordedienst, een onderdeel van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten. Aangezien hij in de gehele gemeente zijn mensen had zitten, was hij - beter dan wie ook - op de hoogte van het reilen en zeilen van de troepen en de activiteiten die ondernomen werden. In het bestek van dit boekje past het niet uitvoerig in te gaan op het verzetswerk. De heer Van Wezel schreef hierover zelf een werk dat de titel "Herinneringen van een Wouwse verzetsman" meekreeg en dat in 1984 verscheen.

De heer van Wezel weet zich de 'paniek' onder de Duitsers nog te herinneren die op 5 september, "Dolle Dinsdag", uitbrak. "Via Radio Oranje drongen allerlei geruchten door", vertelt hij. "De geallieerden zouden al in Breda zijn en de Duitsers gingen er snel vandoor. Van een geregelde aftocht was geen sprake. Op de fiets, met een kinderwagen, alles wat reed werd in beslag genomen om er vandoor te kunnen gaan. Daarbij namen ze ook nog van alles wat ze van waarde te pakken konden krijgen mee". Nadien kwamen volgens de heer van Wezel alleen de officiële instanties nog terug. Aan de tankval werd niet meer verder gebouwd. In Wouwse Plantage werden nog wel troepen van generaal Kurt Chill ondergebracht om voor de verdediging van de tankval te zorgen.

MAN TEGEN MAN

De bevrijding kwam echter toch dichterbij. Op 24 oktober rond 11 uur trokken de geallieerden bij Hoeversteijn de Belgische grens over en kwamen op Wouws grondgebied. Zoals ook andere zegslieden, bevestigt de heer van Wezel dat er in de Paardendreef en de Mariabaan ontzettend hard en lang gevochten is. "Voor elke meter moest daar gevochten worden. De gewonde militairen werden terug afgevoerd naar België en het duurde tot 26 oktober voor het dorp Pindorp bevrijd was", vertelt de heer van Wezel. Het nemen van de tankval en het plaatsen van een Baileybrug over de Zoom was toen maar een peuleschilletje. De heer van Wezel vertelt verder dat de Canadezen die Wouwse Plan-

Twee stompen steen, het restant van wat eens de Lambertstoren was. Een toren die voor veel mensen een herkenningspunt in het landschap was. Met één springlading werd het werk van eeuwen in een fractie van een seconde teniet gedaan. (Foto: coll. gemeente Wouwe).

tage bevrijd hadden daarna door trokken naar Zoomvliet en Westelaar. Op 29 oktober werd het dorp Heerle bevrijd. Britse troepen, die behoorden tot de 49e Divisie en tanks van de 1e Britse Tankdivisie rukten via Essen, Zaafsel en de Akker naar Wouw op. Op 27 oktober bereikten de troepen de spoorlijn Roosendaal - Bergen op Zoom.

De heer van Wezel vertelt nog dat een aantal Britten van het 49ste West-Riding Regiment Reconnaissance van de Polar Bear Divisie in de schuur bij G. Doggen-de Bie bivakkeerde. Ze werden hier echter door Duits granaatvuur verrast en in de schuur kwamen een aantal van hen om en verschillende anderen werden gewond. Ook de vrouw van Gerard Doggen liep verwondingen op.

27 oktober was ook de dag waarop de Duitsers de toren van de Lambertuskerk in de lucht lieten vliegen. En dat terwijl pastoor Th. Wolters alles in het werk had gesteld om toren en kerk voor vernietiging te behouden.

WOUW ONDER VUUR

Op 28 oktober begonnen de gevechten rondom het dorp Wouw. De geallieerden kwamen vanuit de Akker en de gevechten begonnen in de omgeving van de molen. Daar zaten zo'n 150 mensen in de molenberg. Tussen tien en elf uur begon hier een gevecht tussen de tanks en uiteindelijk dreven de Britten de Duitsers terug het dorp in.

Het duurde nog tot kwart voor drie voor de Britten de Markt wisten te bereiken. De heer van Wezel maakte hier het eerste contact met de bevrijders. Die lagen op dat moment achter een muur bij A. Sebrechts. "De Bergsestraat stond vol met grote tanks en de huizen langs de Markt werden op achtergebleven Duitsers onderzocht. We werden echter terug naar de kelder onder de kerk, waar ik op dat moment verbleef, gestuurd, want elk moment kon er weer een aanval verwacht worden", zegt de heer van Wezel. En nauwelijks was hij terug in de kelder of de aanval begon opnieuw. In het halfduister, toen het hele dorp Wouw inmiddels bevrijd was, ging J. van Wezel samen met burgemeester Polydor de Jong op stap om de toestand van het dorp te verkennen. Wat ze er aantroffen was onbeschrijflijk. "Ik geloof niet dat er één huis zonder schade was", merkt de heer van Wezel op. "Takken, weipalen, prikkeldraad, gras, klodders

met modder, puin, glas, dakpannen. De straten lagen er bezaaid mee en er was nauwelijks doorkomen aan. Dat hadden de tanks en jeeps allemaal aan hun wielen meegesleept. Het was echt uitkijken om er door te komen", weet de heer van Wezel zich nog te herinneren.

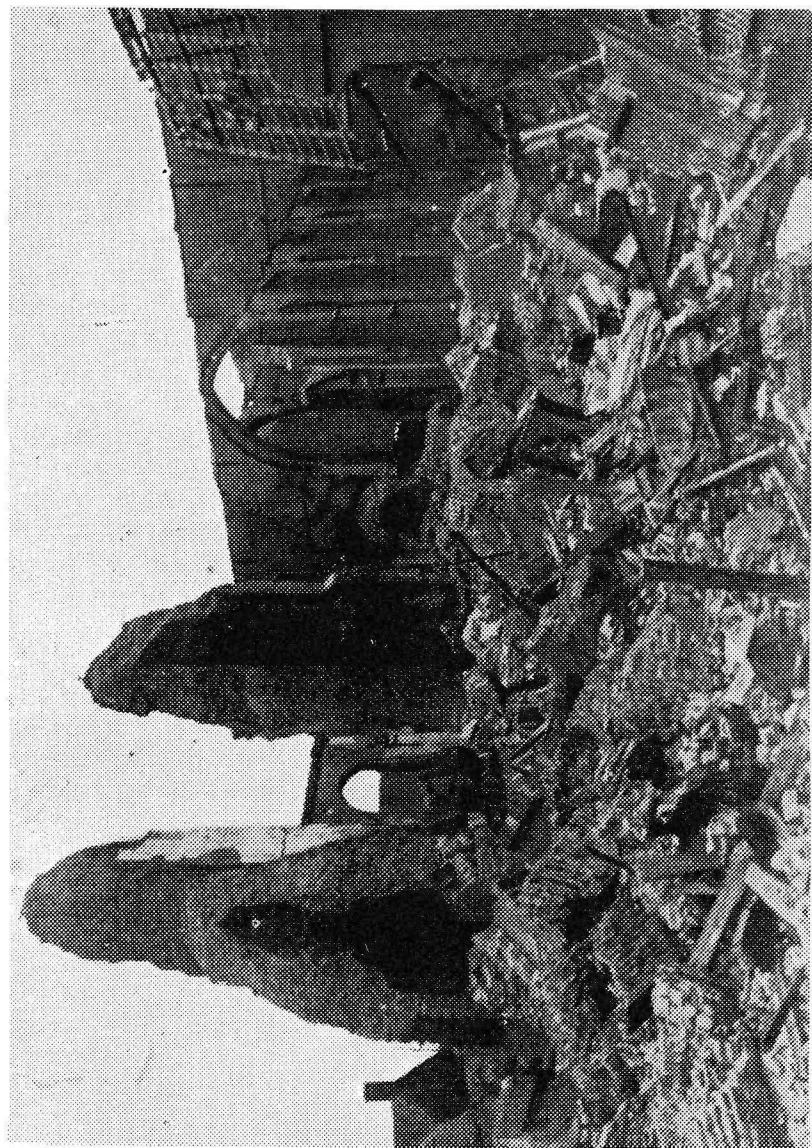
Bij zijn woning in de Bergsestraat was het ook een behoorlijke chaos. Een tank was dwars door de achtertuin gereden. De Britse tank was vanaf de molen achter de bebouwing om in de richting van de Plantagebaan gereden waar een Duitse tank ter hoogte van de boerderij van Van Heijbeek stond te schieten. "De fruitbomen en mijn musterdmiytje waren verdwenen en de grond was doordrenkt met benzine die we daar voor de bevrijding in de grond hadden gestopt", vertelt de heer van Wezel.

De NSB-burgemeester en de heer van Wezel namen ook een kijkje in de verschillende schuilkelders. Burgemeester de Jong werd uiteraard niet overal met vreugde begroet. Op het oude kerkhof aan de Bergsebaan viel hij languit in een grote kuil, dat tot grote hilariteit van de mensen in de schuilkelder daar.

ARRESTATIE

De dag daarop, 29 oktober, werd de burgemeester gearresteerd door J.C. van Wezel, die samen met een Engelse majoor (de Town-Major), het Militaire Gezag hier vertegenwoordigde. De burgemeester werd opgesloten in de kelder van de groepscommandant Geurts. Janus Dekkers kreeg de taak om hem, samen met een Engelse soldaat, te bewaken.

Een van de eerste taken was ook om de wegen opnieuw vrij te maken. De mannen van de gemeente werden aan het werk gezet om de rommel weg te halen. Daarbij bracht de vrachtwagen van Piet de Regt uit de Spellestraat wel uitkomst. Veel mensen begonnen ook met de reparatie van hun woningen, al was het glas ontzettend schaars. Hier en daar was nog wel wat tuinbouwglas, maar zelfs een tijd na de bevrijding op 5 mei waren er nog veel panden waar geen glas in stond (zie de foto's van het bevrijdingsspel op de Markt, red.). Bij het opruimen van de rommel werden ook de gearresteerde NSB-ers ingezet. Die deden dat vaak liever dan in de naar rook stinkende kelders van de kerk verblijven. "Een andere taak was het begraven van de gesneuvelde

Een overzicht vanaf de zijde van het Torenplein van het restant van de Lambertuskerk in Wouw. Een troosteloze massa puin, steenbrokken, verkoold hout. Links op de achtergrond nog een deel van de smidse. (Foto: coll. Brab.N.)

Duitsers", vertelt de heer van Wezel. "Zij werden zoveel mogelijk ter plekke begraven en de zakboekjes en herkenningsplaatjes werden bij mij ingeleverd. Later werden de lijken door andere instanties elders begraven". Ook het opruimen van de vele cadavers van paarden en koeien behoorde tot het werk dat direkt na de bevrijding gedaan moest worden om besmettingsgevaar te voorkomen.

GEPRUTTEL

Van de periode na de bevrijding, de tijd waarin de V 1's rijkelijk over de gemeente raasden, weet de heer van Wezel zich nog een aantal zaken te herinneren. Met name de V 1 die in de Doelen viel veroorzaakte veel schade en kostte aan zeven mensen het leven. Zowel in de Spellestraat als aan de Hazelaar stond afweergeschut. Als de Amerikanen de stelling aan de Hazelaar bemanden dan kwam er bijna geen enkele vliegende bom doorheen. In totaal zijn er volgens de heer van Wezel zeker 90 V 1's in de gemeente gevallen. "De mensen hadden in die tijd de gewoonte om naar het geluid van een naderende V 1 te luisteren. Bleef die regelmatig lopen dat ging het goed, maar oh wee als hij begon te pruttelen, dan was er alle kans dat het onding naar beneden zou komen", vertelt J. van Wezel.

Na de V 1's kwamen de V 2's; dat waren een soort raketten, maar daar was geen kruid tegen gewassen. Die zijn in Wouw ook nooit gevallen. Wie interesse heeft voor het werk van de Ordedienst en het verzet in Wouw, kan ook het boek, dat eerder in dit verhaal werd genoemd, lezen. Het is verkrijgbaar bij de plaatselijke boekhandel.

Wouw, 28 december 1985.

RENE HERMANS.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door financiële steun van de
Rabobank „Wouw - Kruisland ”

Slikken van
VAN HET MARQUISAAT VAN
erkhof slikken
Hildernisse en

